

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตำบลคอโค
อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

Extension of Rice Production in Accordance with Good Agricultural Practice Standard of Farmers in
Tambon Corko, Mueang Surin District, Surin Province

สุดารัตน์ จันทะกา (Sudarat Chanthaka)¹ นารีรัตน์ ซีระสาร (Nareerut Seerasam)² จรรยา สิงห์คำ (Junya Singkham)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลคอโค อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2566/2567 จำนวน 247 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โย ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 153 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกร ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.00 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.07 คน เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกข้าวเฉลี่ย 21.64 ปี มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.24 คน ได้รับการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย 1.32 ครั้ง/ปี มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 11.80 ไร่ มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 41,313.72 บาท มีต้นทุนในการทำนาเฉลี่ย 22,071.24 บาท (2) เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมโดยวิธีการส่งเสริมที่ต้องการมากที่สุด คือ วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มในเรื่องของแหล่งน้ำ ประเด็นการให้น้ำตามระยะการเจริญเติบโต (3) เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง ในประเด็น ด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี และมีข้อเสนอแนะในด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก ในประเด็น ด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และส่งเสริมเรื่องการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรให้กับเกษตรกร

คำสำคัญ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความต้องการการส่งเสริม การส่งเสริมการผลิตข้าว

¹ นักศึกษาปริญญาโท วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช faisudarat53@gmail.com

² วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาการเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Nareerut.see@stou.ac.th

³ วิชาเอกการจัดการการผลิตพืช สาขาวิชาการเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช junya_28@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

Abstract

This survey research was to study (1) social and economic conditions, (2) needs of rice production accordance with good agricultural practice standard. And (3) problems and recommendation of extension of rice production accordance with good agricultural practice standard the research was done by survey method. The population consisted of 247 rice farmers in Tambon Corko Sub district, Mueang Surin District, Surin Province who registered with the Department of Agricultural Extension in the production year of 2022/2023. The 153-sample size was based on Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simply random sampling method. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. The research results found that (1) most farmers were women with an average age of 54.00 years, an average household member concentration of 4.07 people, farmers with an average rice growing experience of 21.64 years, an average amount of food labor of 2.24 people, good agricultural practices of 1.32 times/year, an average rice cultivation area of 11.80 rai, an average rice control cost of 41,313.72 baht, and an average rice control cost of 22,071.24 baht. (2) Farmers have needs in terms of promotion methods. The most desired promotion method is group promotion in terms of water sources and watering according to growth stages. (3) Farmers have moderate problems in promotion methods in terms of needing knowledge about following good agricultural standards and have suggestions in terms of promotion methods at a high level. In terms of needing knowledge about rice production according to farmers' good agricultural practices, there should be training to provide knowledge and promote the use of agricultural hazardous substances for farmers.

Keywords: Good agricultural practices, Extension needs, Extension of rice production

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าว ปีการผลิต 2566/2567 มีเนื้อที่เพาะปลูก 61.928 ล้านไร่ ผลผลิต 25.569 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 413 กิโลกรัม ลดลงจากปีการผลิต 2565/2566 ที่มีเนื้อที่เพาะปลูก 62.838 ล้านไร่ ผลผลิต 26.7712 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 425 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) เนื่องจากเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญทำให้เกิดฝนทิ้งช่วงทำให้เกษตรกรบางพื้นที่ปล่อยที่นาว่างเปล่า ผลผลิตลดลงเนื่องจากปริมาณน้ำฝนน้อย ทำให้ขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของต้นข้าว ประกอบกับบางพื้นที่ประสบกับปัญหากภัยพิบัติและโรคแมลงศัตรูพืชระบาด ส่งผลต่อภาพรวมผลผลิตทั้งประเทศลดลง และพื้นที่เพาะปลูกข้าวที่ลดลงไปเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนที่นาบางส่วนไปปลูกพืชอื่นที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า

จังหวัดสุรินทร์เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกข้าวโดยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งสิ้น 393,228.51 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) จากการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลคอโค อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เกษตรกรในพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และยังขาดการยอมรับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีไปใช้ในการวางแผนการผลิต เนื่องจากเกษตรกรขาดการวางแผนการผลิตไปใช้ในการจัดการด้านต่างๆ ก็จะมีส่งผลให้ต้นทุนการผลิตที่สูง อีกทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังมีการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าตามหลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ซึ่งเป็นระบบที่ป้องกันหรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่เกิดขึ้นในสินค้าเกษตรและอาหาร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) และเกษตรกรยังประสบปัญหาราคาสินค้าผลผลิตที่มีราคาตกต่ำ ขาดอำนาจต่อรองจากพ่อค้าคนกลางในด้านมาตรฐานสินค้าที่จะสามารถยกระดับมาตรฐานสินค้าได้ ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นอกจากจะทำให้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพ ปริมาณเพิ่มขึ้น มีความปลอดภัยทั้งต่อตัวเกษตรกรและผู้บริโภค และยังลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร และทำให้เกษตรกรเพิ่มโอกาสแข่งขันกับคู่ค้าต่างๆ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรตำบลคอโค อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตข้าวให้ได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

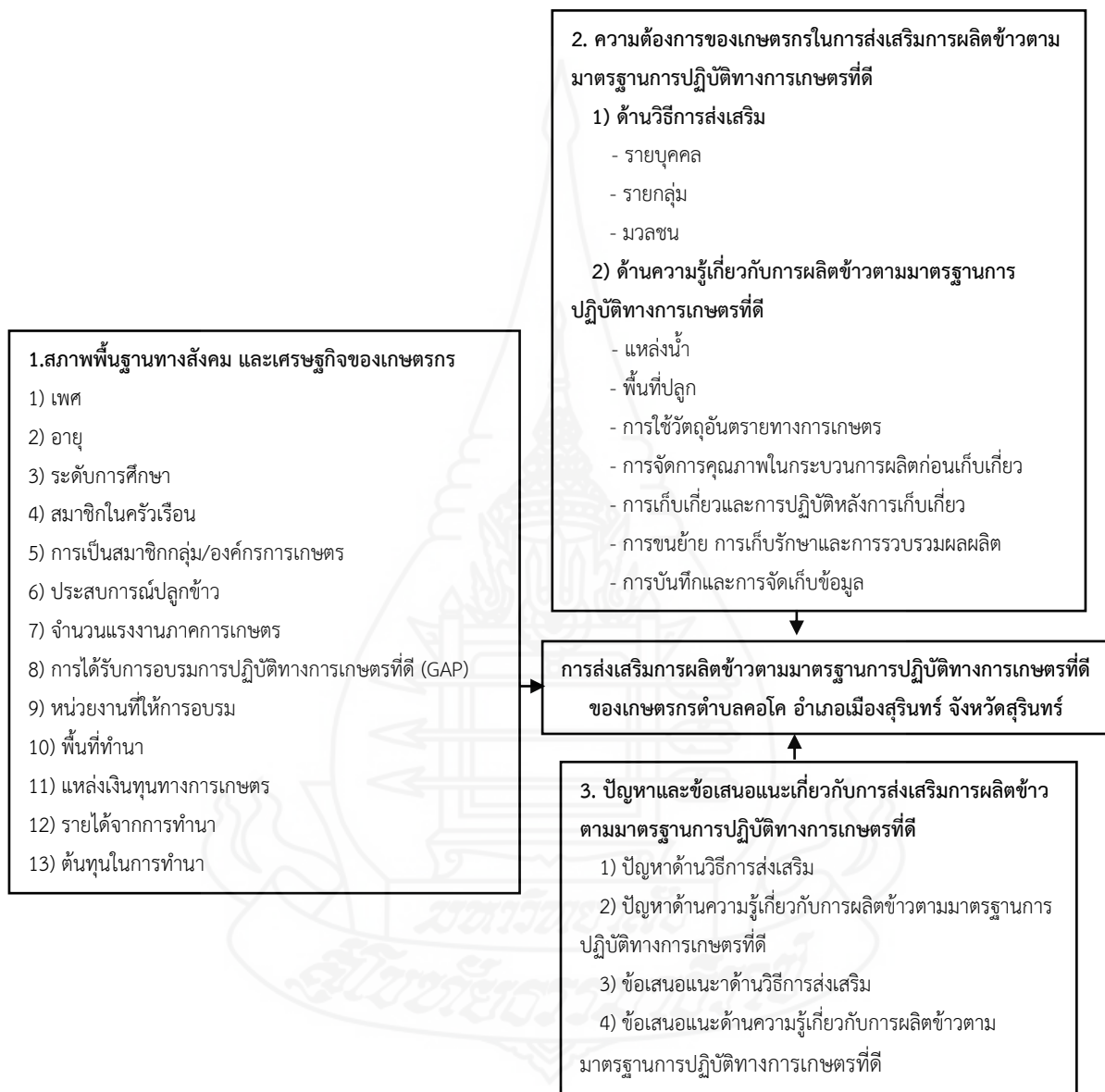
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลคอโค อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2566/2567 จำนวน 247 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 153 ราย ทำการสุ่ม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูล โดยมีคำถามแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ (1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร โดยมีการทดสอบเครื่องมือ ด้วยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย แต่ไม่ใช่กลุ่มเกษตรกรของงานวิจัยฉบับนี้ จำนวน 30 ราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) ของ Cronbach ในตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรเท่ากับ 0.950 และ 0.981 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจัดอันดับตามเกณฑ์คะแนน ดังนี้ 1.00-1.80 เท่ากับน้อยที่สุด 1.81-2.60 เท่ากับน้อย 2.61-3.40 เท่ากับปานกลาง 3.41-4.20 เท่ากับมาก 4.21-5.00 เท่ากับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.3 มีอายุเฉลี่ย 54.00 ปี เกษตรกรร้อยละ 53.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.07 คน เกษตรกรร้อยละ 81.0 เป็นสมาชิกกลุ่ม ธกส. เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกข้าวเฉลี่ย 21.64 ปี มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.24 คน ได้รับการอบรมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเฉลี่ย 1.32 ครั้ง/ปี เกษตรกรร้อยละ 64.1 เข้าร่วมอบรมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 11.80 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 73.9 มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารของรัฐ มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 41,313.72 บาท และมีต้นทุนในการทำนาเฉลี่ย 22,071.24 บาท

2. ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี

1) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.67) โดยเกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.79) การส่งเสริมรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.74) และการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.47) ตามลำดับ แสดงในตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 สรุปความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม

n=153

ด้านวิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการ		
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	อันดับ
1. การส่งเสริมรายบุคคล	3.74	มาก	2
2. การส่งเสริมแบบกลุ่ม	3.79	มาก	1
3. การส่งเสริมแบบมวลชน	3.47	มาก	3
รวมเฉลี่ย	3.67	มาก	

2) ความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดย เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ แหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.31) และระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ พื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.20) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.11) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.05) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.00) การบันทึก และการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.00) การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.56) ตามลำดับแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี

n=153

ด้านความต้องการ	ระดับความต้องการ		
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	อันดับ
1. แหล่งน้ำ	4.31	มากที่สุด	1
2. พื้นที่ปลูก	4.20	มาก	2
3. การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	3.56	มาก	7
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	4.05	มาก	4
5. การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.11	มาก	3
6. การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต	4.00	มาก	5
7. การบันทึก และการจัดเก็บข้อมูล	4.00	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.03	มาก	

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม

(1) การส่งเสริมรายบุคคล พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้บริการจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยปัญหาหลักที่เกษตรกรพบคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ค่อยลงพื้นที่ไปให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ถึงในพื้นที่ของเกษตรกรโดยตรง ขาดการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวก เช่น การส่งข้อความหรือการพูดคุยผ่านแอปพลิเคชัน LINE ตลอดจนการโทรศัพท์เพื่อติดต่อให้คำแนะนำ

(2) การส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาหลายประการในการส่งเสริมแบบกลุ่ม โดยปัญหาหลักที่พบคือ การจัดการฝึกอบรมที่มีจำนวนน้อยเกินไป ทำให้เกษตรกรบางรายขาดโอกาสในการเข้าร่วมอบรม นอกจากนี้ยังพบว่าตัวเกษตรกรเองไม่สนใจที่จะเข้าร่วมการจัดการสาธิต การสัมมนา และการศึกษาดูงาน เมื่อมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้น

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาในการใช้สื่อเพื่อรับความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการเกษตร ประเด็นหลักที่พบคือ เกษตรกรมีปัญหาในการเข้าชมและรับฟังการให้ความรู้ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการที่นำเสนอเนื้อหาความรู้ ข่าวสาร และการสาธิตด้านการเกษตร ซึ่งเป็นสื่อไม่ได้รับความนิยมในกลุ่มเกษตรกร

2) ปัญหาด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดเท่ากับ 3.28 โดยเกษตรกรต้องการความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี ในระดับปานกลางทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.40) แหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.39) พื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.38) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.37) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.19) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.14) และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.09) ตามลำดับดังแสดงใน ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัญหาด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n=153

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา		
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	อันดับ
แหล่งน้ำ	3.39	ปานกลาง	2
พื้นที่ปลูก	3.38	ปานกลาง	3
การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.40	ปานกลาง	1
การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว	3.37	ปานกลาง	4
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.09	ปานกลาง	7
การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต	3.19	ปานกลาง	5
การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	3.14	ปานกลาง	6
รวมเฉลี่ย	3.28	ปานกลาง	

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

3) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม

(1) การส่งเสริมรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะคือ ให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อให้คำแนะนำและความรู้แบบตัวต่อตัว ควรมีการสื่อสารผ่านข้อความหรือแอปพลิเคชัน LINE สื่อสารผ่านสัญญาณภาพและเสียงหรือ video call และใช้โทรศัพท์เพื่อติดต่อให้คำแนะนำ

(2) การส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการจัดสัมมนาการศึกษาดูงานในสถานที่จริง รวมถึงเรียนรู้วิถีปฏิบัติที่เหมาะสม ควรมีการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ และการจัดกิจกรรมสาธิต เพื่อเสริมความมั่นใจในการนำความรู้ใหม่ไปใช้งานได้อย่างเหมาะสม

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการให้ความรู้ผ่านช่องทางของสื่อออนไลน์มากขึ้น เช่น YouTube และ Facebook เกษตรกร ควรมีการแนะนำมีการใช้งานแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตร ซึ่งได้รับความนิยมในกลุ่ม นอกจากนี้เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการแจกสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร นิตยสาร จดหมายข่าว และแผ่นพับ มากขึ้นด้วยเพื่อให้เกษตรกรสามารถเก็บไว้ทบทวนได้และมีข้อมูลที่ครอบคลุม

4) ข้อเสนอแนะด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี ในระดับมากที่สุด 7 ประเด็น ได้แก่ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.86) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.81) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.80) พื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.77) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.76) แหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.75) และการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.72) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n=153

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับข้อเสนอแนะ		
	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	อันดับ
แหล่งน้ำ	3.75	มาก	6
พื้นที่ปลูก	3.77	มาก	4
การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.86	มาก	1
การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว	3.81	มาก	2
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.80	มาก	3
การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต	3.76	มาก	5
การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	3.72	มาก	7
ค่าเฉลี่ย	3.78	มาก	

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

เพศ เกษตรกรร้อยละ 50.3 เป็นเพศหญิง เนื่องจากการอพยพย้ายแรงงาน ซึ่งเกษตรกรชายมีการย้ายแรงงานออกไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้สมาชิกในครัวเรือนที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง แตกต่างกับ ธงชัย เสาสามา (2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 58.7 เป็นเพศชาย

อายุ เกษตรกรอายุเฉลี่ย 54 ปี เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างสูงวัย สอดคล้องกับ พิจิตรา โกติรัมย์ (2562) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53.09 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกรร้อยละ 53.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากเกษตรกรอยู่ในช่วงสูงวัย ประกอบการไม่มีทุนในการศึกษาจึงได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอมืองนาน จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

แรงงานภาคการเกษตร เกษตรกรมีแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.24 คน เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนมักย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ การขาดแรงงานในพื้นที่การเกษตรส่งผลให้เกษตรกรต้องพึ่งพาแรงงานที่มีอยู่ แตกต่างกับ สุนันทา ณ มา (2561) ศึกษาเรื่องความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร เฉลี่ย 2.06 คน

พื้นที่ทำนา เกษตรกรมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 11.80 ไร่ เนื่องจากพื้นที่การเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไปเป็นที่อยู่อาศัยหรือการใช้พื้นที่ในลักษณะอื่นทำให้พื้นที่ภาคการเกษตรมีจำกัด แตกต่างกับ ยุทธนา โพธิ์เกตุ (2559) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่เกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 15.60 ไร่

ต้นทุนในการทำนา เกษตรกรมีต้นทุนในการทำนาเฉลี่ย 22,071.24 บาท เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของต้นทุนในการทำนาจากราคาปุ๋ย การเตรียมแปลง และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกับ ยุทธนา โพธิ์เกตุ (2559) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่เกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 18,409.64 บาท

2. ความต้องการในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมมากที่สุด คือ การส่งเสริมแบบกลุ่ม เนื่องจากการเรียนรู้และฝึกอบรมแบบกลุ่มช่วยให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาได้ โดยมีการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่าย ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ดีกว่าการรับข้อมูลข่าวสารรายบุคคล นอกจากนี้การจัดกิจกรรมแบบกลุ่มยังช่วยให้เกษตรกรสามารถเห็นการสาธิตและปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ซึ่งช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในการนำความรู้ไปใช้ สอดคล้องกับ กนิษฐา กรวยทอง (2563) ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมมากที่สุด คือการส่งเสริมแบบกลุ่ม รองลงมาคือการส่งเสริมรายบุคคล และน้อยที่สุดคือการส่งเสริมแบบมวลชนตามลำดับ สาเหตุอาจเป็นเพราะเกษตรกรมีความเป็นอยู่แบบสังคมเกษตรกรรมเป็นหลัก ทำให้เกิดการติดต่อ สื่อสาร แลกความรู้และประสบการณ์ในสังคมกันอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้การส่งเสริมแบบกลุ่มเป็นรูปแบบการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการมาก

2) ความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมากที่สุดในประเด็น เรื่องแหล่งน้ำ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศทำให้ปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกจึงต้องมีการใช้น้ำจากคลองชลประทาน เกษตรกรจึงต้องการความรู้เกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการน้ำที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ พันธ์ชาติ (2562) ศึกษาเรื่องความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล และการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมผลผลิต ตามลำดับ

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน ได้แก่ การเข้าชมและรับฟังการใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ในการให้ความรู้ เช่น รายการประเภทความรู้ รายการข่าวและรายการสาธิต การใช้แอปพลิเคชัน (Application) ในการให้ความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ในการให้ความรู้ ได้แก่ วารสาร นิตยสาร จดหมายข่าว ป้ายประกาศ โปสเตอร์ แผ่นพับและใบปลิว การใช้สื่อออนไลน์ในการอ่านให้ความรู้ เช่น You Tube, Facebook และการรับฟังวิทยุกระจายเสียงในการให้ความรู้ เนื่องจากเกษตรกรมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อเหล่านี้ ไม่เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ของการใช้สื่อดังกล่าวในการพัฒนาการเกษตร ตลอดจนการส่งเสริมการใช้สื่ออาจยังไม่เพียงพอหรือไม่มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในการให้ความรู้แก่เกษตรกร สอดคล้องกับ กนิษฐา กรวยทอง (2563) ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง วิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการ ได้แก่ การรับฟังวิทยุกระจายเสียง การรับชมและรับฟังการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ในการให้ความรู้ เช่น รายการประเภทความรู้ รายการข่าวและรายการสาธิต การใช้สื่อออนไลน์ในการอ่านให้ความรู้

2) ปัญหาด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร (2) แหล่งน้ำ (3) พื้นที่ปลูก และ (4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว เนื่องจากเกษตรกรบางรายยังขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการจัดการแหล่งน้ำและการให้น้ำตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลผลิตและการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งขาดความรู้ในการใส่ปุ๋ยตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว รวมถึงการตรวจสอบเครื่องมือและการป้องกันโรคและแมลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณผลผลิต โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดการระบาดของโรคและแมลง สอดคล้องกับ กนิษฐา กรวยทอง (2563) ศึกษาเรื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็น แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต การจัดเก็บเอกสาร การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรอย่างถูกต้องและปลอดภัย พื้นที่ปลูกที่เหมาะสมในการผลิต การเก็บตัวอย่างดิน และการตรวจสอบคุณภาพดิน การเก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาที่เหมาะสม วิธีการบันทึกข้อมูล การจัดทำเอกสารหรือแบบบันทึก วัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ การใช้วัตถุดิบทรายตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการ การเลือกทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสมกับการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน การตรวจสอบอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวข้าว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวข้าว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต และการป้องกันแมลงและศัตรูศัตรูในโรงเก็บ อุปกรณ์ภาชนะบรรจุ พาหนะที่ใช้ ในการขนย้าย สถานที่รวบรวมและสถานที่เก็บรักษาข้าว

3) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในประเด็นวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม เนื่องจากการศึกษาดูงานในแปลงตัวอย่างหรือพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จอาจเป็นต้นแบบของการแปลงสาธิตโดยตรง การได้ลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมสาธิตยังเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ข้อเสนอแนะด้านความต้องการความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในเรื่องการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้ควรเน้นให้เกษตรกรมีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ และวิธีการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ การจัดการฝึกอบรมหรือสัมมนาในพื้นที่เกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุดิบทราย พร้อมทั้งการให้คำแนะนำในการปรับใช้เทคโนโลยีที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะช่วยลดการใช้สารเคมีอย่างไม่จำเป็น ซึ่งจะนำไปสู่การลดต้นทุนในการผลิตข้าวในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.1.1 เกษตรกรควรศึกษาแสวงหาความรู้ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน ตำรา หนังสือ วารสารวิชาการ เป็นต้น เนื่องจากเกษตรกรมีความต้องการที่จะรับข้อมูลข่าวสารผ่านการเรียนรู้และฝึกอบรม โดยการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และร่วมกันแก้ไขปัญหา

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.2.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในเรื่องการใช้แหล่งน้ำ เนื่องจากเกษตรกรมีความต้องการความรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในพื้นที่นาของตนเอง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

1.2.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรติดตามการดำเนินกิจกรรมของเกษตรกรในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่ค่อนข้างลำบาก

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

1.3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนช่วยในการควบคุมราคาข้าวเปลือก และให้ความรู้ในการจำหน่ายผลผลิตที่ผ่านการรับรองมาตรฐานให้กับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้

1.3.3 ศูนย์วิจัยข้าว และสำนักงานเกษตรอำเภอ ควรมีการบูรณาการให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ผ่านการจัดการอบรม และจัดทำเอกสาร เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ หนังสือ วารสารที่เป็นความรู้มอบให้แก่เกษตรกร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพพื้นที่ผลิตข้าวทั่วไป กับพื้นที่ผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในเรื่องการเพิ่มคุณภาพให้กับผลผลิต

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวให้กับเกษตรกร

2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนมาปลูกข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา กรวยทอง. (2563). การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2566). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP). สืบค้นจาก https://www.opsmoac.go.th/yasothon-article_prov-files-431691791798
- ธงชัย เสือสนาม. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์. (2560). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ในประมวลสาระชุด วิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 4. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พิจิตรา โกดิรัมย์. (2562). การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลกันทรารมย์ อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ยุทธนา โพธิ์เกตุ. (2559). การส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยและได้มาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่เกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารแก่นเกษตร, 44(1), 624-629.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

- สุนันทา ณ มา. (2561). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). รายละเอียดสถานการณ์การผลิตและการตลาด. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th>.
- อภิสิทธิ์ พันธชาติ. (2562). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory analysis*. New York: Harper & Row.

